

Hauptschule zonder hoofddoek

Karnap is een kleine arbeiderswijk tegen de Noordgrens van Essen, een megastad middenin het Ruhr-gebied. Tot 1972 was er ruime werkgelegenheid in de kolenmijnen, maar tegenwoordig vormen de vuilverbrandingsoven en de glasfabriek in Karnap de enige industriële bedrijvigheid. De wijk heeft 8000 inwoners, waaronder vele allochtonen. Er heerst aanzienlijke werkloosheid en de autochtonen verlaten de wijk. Er is een grote basisschool (360 leerlingen) en een kleine VMBO-instelling (156 leerlingen). Deze Hauptschule herbergt vooral kansarme jongeren in de begaafdheidsrange van VMBO-Basis, mede ten gevolge van taalachterstanden. Slechts weinigen zullen uiteindelijk het MAVO-diploma (Realschule) verwerven. Zeventig procent van de leerlingen is allochtoon. Hun ouders zijn voornamelijk uit Turkije of uit Arabische landen afkomstig.

*In de nacht van 21/7/2010 zond de ARD een TV-documentaire over deze school uit: *Kampf im Klassenzimmer*.¹ De verontruste boodschap van de programmamakers is dat er binnen de lagere vormen van voortgezet onderwijs een sterke segregatie tussen allochtone en autochtone leerlingen ontstaan is, dat de allochtone leerlingen hun identiteit steeds meer in de islam en in hun thuiscultuur zoeken, en dat zij de autochtone minderheid 'terroriseren'. Ik denk dat die boodschap enige aanvulling behoeft.*

1. Bij het bekijken van die documentaire bespeurde ik een strijdtoneel waarin niet zozeer de islam in het geding is, maar de kansen van allochtone jongens *op de huwelijksmarkt*. Ik zag een school die binnen haar muren strak de hand houdt aan een hoofddoekverbod. Daardoor wordt bij de traditioneel-opgevoede allochtone jongens het vertrouwen in de eerbare levensinstelling van de allochtone meisjes aan het wankelen gebracht. Bovendien raken de allochtone jongens zelf van hun stuk doordat hun allochtone vrouwelijke schoolgenoten tegenstrijdige signalen uitzenden: enerzijds 'niet zu Haben' maar anderzijds met een uitnodigende haardos waarmee de grenzen van de islamitische gevoeligheid overschreden worden. Ik zag dat de allochtone meisjes zich als groep afzonderen teneinde het vertrouwen van hun allochtone mannelijke schoolgenoten te herwinnen en jegens hen te bevestigen dat ze (nog) niet 'zu Haben' zijn. Ik zag dat allochtone jongens tot alle prijs willen voorkomen dat de eerbaarheid van de allochtone meisjes bedreigd wordt door de vermeende lichte zeden van de autochtone jongens en meisjes. En ik ontwaarde bij de allochtone jongens het gevoel dat ze de eigen kansen op de allochtone huwelijksmarkt moeten beschermen tegen autochtone indringers. Het resultaat is een segregatie in *drie* groepen: de allochtone meisjes, de allochtone jongens en de gemengde restgroep van autochtone jongens en meisjes.

2. Deze spanningen leiden niet alleen tot binnenschoolse groepsvorming. In de documentaire wordt tevens geklaagd over groepsdruk om de *leerprestaties van allochtone en autochtone meisjes* te beperken. Deze groepsdruk, gericht op 'restriction of output', gaat vermoedelijk niet alleen van de allochtone jongens maar ook van de allochtone meisjes uit. Wanneer *allochtone meisjes* hogere cijfers halen dan hun mannelijke allochtone schoolgenoten, verkleinen ze de eigen huwelijkskansen binnen de Hauptschule (bezien als allochtone huwelijksmarkt) en verkleinen ze dus ook de kansen van hun mannelijke allochtone schoolgenoten om binnen dit marktsegment aan de bak te komen. En als *autochtone meisjes* hogere cijfers halen, lopen de allochtone meisjes het risico dat hun potentiële allochtone huwelijkspartners, als deze eveneens hogere cijfers halen, door die autochtone meisjes worden weggekaapt. Uit een oogpunt van huwelijkskansen hebben zowel de allochtone jongens als de allochtone meisjes er dus belang bij dat de allochtone en autochtone meisjes geen goede cijfers halen.

3. Hierboven heb ik de school vooral als een huwelijksmarkt benaderd, maar daarnaast vormen scholen natuurlijk ook *een markt voor het aangaan van vrije liefdes- en seksrelaties*. Van vrome moslima's wordt verwacht dat ze maagdelijk het huwelijk in gaan, maar aan allochtone jongens van islamitische herkomst worden in dat opzicht geen beperkingen opgelegd. Allochtone meisjes voelen zich daardoor vernederd. Allochtone jongens en autochtone meisjes mogen alles, terwijl wij, allochtone meisjes, onszelf zware voorhuwelijksbeperkingen hebben opgelegd. Op die manier kan zelfs het beeld ontstaan dat wij op die vrije markt geen kans maken omdat we seksueel onaantrekkelijk zouden zijn. De enige manier om zich daartegen te verdedigen is de vorming van een allochtone meisjesgroep die zich verre houdt van de jongens en die zich afzet tegen 'die autochtone sletjes'.

4. In de Hauptschule Karnap treden dus vier verschijnselen op: binnenschoolse segregatie van allochtone jongens en animositeit jegens autochtone jongens (punt 1), binnenschoolse segregatie van allochtone meisjes ten opzichte van allochtone en autochtone jongens (punt 1 en 3), binnenschoolse segregatie en

animositeit van allochtone meisjes ten opzichte van autochtone meisjes (punt 3) en 'restriction of output' van allochtone en autochtone meisjes (punt 2). Wat valt daartegen te doen?

- Het *fysieke* apartheidsregiem dat de moslimmeisjes zichzelf opleggen wordt vermoedelijk mede veroorzaakt door het hoofddoekverbod op deze school. Door de hoofddoek toe te laten zou de schoolleiding meisjes de mogelijkheid geven zich aan een *symbolisch* apartheidsregiem te onderwerpen, waarmee ze te kennen geven dat ze niet 'zu Haben' zijn op de markt voor vrije liefdes- en seksrelaties, dat ze voorhuwelijkse seks afwijzen en dat ze op de huwelijksmarkt een moslimpartner denken te prefereren.
- De school zou kunnen overwegen in meer vakken (en niet alleen bij Gymnastiek) met homogene meiden- en jongensklassen te werken teneinde de neiging tot 'restriction of output' bij moslima's te verkleinen en teneinde autochtone meisjes te vrijwaren van allochtone pesten die bedoeld is hen ervan te weerhouden goede cijfers te halen.

Wes Holleman

weblog onderwijs 28-7-2010

<http://www.onderwijsethiek.nl>

---

¹ *Kampf im Klassenzimmer*. URL: <http://rss-video.net/kampf-im-klassenzimmer/>; zie ook http://www.daserste.de/doku/beitrag_dyn~uid,heuhbfd4r1wrc00h~cm.asp.